

رئیس آینده قوه قضائیه چگونه می تواند باز هم سرمایه اجتماعی را افزایش دهد

فرمان استمرار تحول

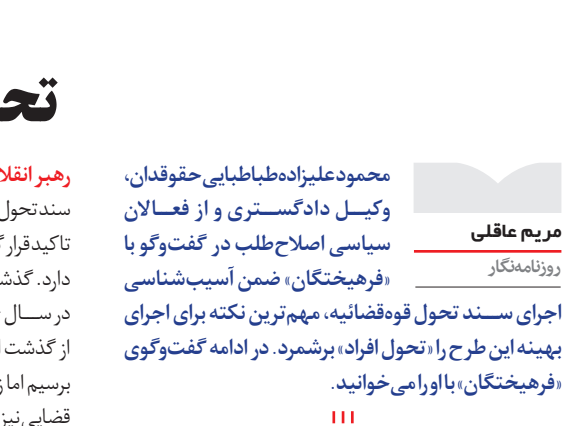
مفاهیم مرتبط در قوانین، معیارهای صدور مجوز، تعیین مصادیق رفتارهای مجاز حین تجمعات، اماکن و زمان های مجاز برای تجمع و درصورت لزوم اصلاح قوانین و مقررات مرتبط و اقدامات موثر و متناسب نظارتی و قضایی با بررسی درخواست های قانونی و مشروح و دلایل عدم تحقق آنها صورت پذیرد. در سند زمان بندی این راهکار را میان مدت یعنی تا تیرماه ۱۴۰۱ تعریف شده است. در راهکار حمایت از رسانه ها، رویه سابق یعنی تعطیلی رسانه ها به جای رسیدگی به تخلف افراد از

اولویت خارج شده است: «ارائه تعریف تفسیرناپذیر از مفاهیم مرتبط در قوانین در چارچوب موازین شرع و قوانین و مقررات جاری به‌ویژه قانون مطبوعات با تاکید بر عدم اختلال به مبانی و احکام اسلام و حقوق عمومی و خصوصی و با اولویت رسیدگی به تخلف افراد به جای تعطیلی رسانه ها و روزنامه ها با اصلاح قوانین و مقررات مرتبط. « این بخش از سند که باید توسط معاونت حقوقی و امور مجلس، دادستانی کل کشور، دادگستری استان ها، پیگیری می شد، پروسه ای میان مدت

فرهیختگان روز گذشته رهبر معظم انقلاب در دیدار رئیس و مسئولان قوه قضائیه بر ادامه مسیر اعتمادافزا و امیدبخش دوسال اخیر تاکید کردند و استمرار اجرای سند تحول در فصل جدید دستگاه قضا را ضروری خواندند و با ابراز خرسندی از مبارزه با فساد درون قوه قضائیه، این کار را دارای اولویت کامل و جزء واجب ترین امور دانستند.
تاکیدات رهبر انقلاب بر این دو حوزه را می توان دستورکاری دانست که رئیس جدید دستگاه قضا باید آن را در اولویت کاری خود قرار دهد.
سند تحول قضایی ابتکار سیدابراهیم رئیسی است که ذیل بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در راستای اهداف و برنامه های آن تنظیم و ابلاغ شد. در تدوین این سند، ۷ ماموریت اصلی قوه قضائیه منبعت از تکالیف تعیین شده در قانون اساسی و همچنین سیاست های کلی نظام، مبنا قرار گرفته است. این ماموریت ها، رسیدگی به تظلمات، تعدیات، شکایات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات، «احیای حقوق عامه، گسترش عدل و آزادی های مشروع»، «نظارت بر اجرای صحیح قوانین و حسن جریان امور»، «کشف جرم، تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمان و اجرای حدود و مقررات مدون جزایی اسلام»، «پیشگیری از وقوع جرائم و دعاوی»، «اصلاح مجرمان» و «حمایت از حقوق مالکیت اشخاص» معرفی شدند و برای هرکدام شان در سند، فرآیند و ساختاری تهیه شد تا به دو پیامد اصلی «دستیابی به عدالت» و «رضایت مندی مردم» منجر شود. در این سند «۲۰ چالش اولویت دار» و «۴۷ عامل ریشه ای اولویت دار» شناسایی و بر رفع و یا اصلاح این عوامل تمرکز شده است. در سند تحول قوه قضائیه، برای هر یک از راهکارهای حل اولویت ها، واحدا یا واحدهای سازمانی همکار و زمان بندی اجرا شامل کوتاه مدت (تا تیرماه سال ۱۴۰۰)، میان مدت (تا تیرماه سال ۱۴۰۱) و بلندمدت (تا پایان سال ۱۴۰۲) مشخص شده است.

از نکات قابل توجه میان بندهای متعدد این سند، تاکید بر شفاف سازی ضوابط برگزاری تجمعات و همچنین ایجاد رویه حمایتی برای رسیدگی به تخلفات رسانه ها و روزنامه نگاران بود. با توجه به اینکه در قانون اساسی حق اعتراض برای مردم در نظر گرفته شده اما به هر شکل ممکن این اتفاق آن هم با درخواست مجوز ناممکن بوده است. در این سند آمده باید پیگیری لازم از مراجع مسئول تقنینی و اجرایی به منظور شفاف سازی قواعد حاکم بر تجمعات ازجمله ارائه تعریف تفسیرناپذیر از

گفت و گو

سند تحول قوه قضائیه دارای چه ویژگی هایی است که به تعبیر

رهبر انقلاب باید استمرار داشته باشد؟

سند تحول قرار است امنیت قضایی برقرار کند و به همین دلیل مورد تاکید قرار گرفته است. البته موانعی نیز بر سر راه تحول قضایی وجود دارد. گذشته از آن ما سندی به نام چشم انداز ۲۰ ساله داشتیم که در سال ۸۰ تصویب شد و به تایید رهبری هم رسید و قرار بود پس از گذشت این سال ها به جایگاه اول منطقه در بسیاری از زمینه ها برسیم اما زمینه آن فراهم نبود و اینچنین نشد. درمورد سند تحول قضایی نیز به نظر می رسد این سند به تحول افراد و مسئولان نیازمند است که هنوز زمینه آن فراهم نشده است. اگر از قضات و کارمندان

محمود علیزاده طباطبایی حقوقدان،

وکیل دادگستری و از فعالان

سیاسی اصلاح طلب در گفت و گو با

«فرهیختگان» ضمن اسبب شناسی

اجرای سند تحول قوه قضائیه، مهم ترین نکته برای اجرای

بیهینه این طرح را «تحول افراد» برشمرد. در ادامه گفت وگویی

«فرهیختگان» با او را می خوانی.

۱۱۱

عباس کعبی، حقوقدان و عضو مجلس خبرگان رهبری در گفت و گو با «فرهیختگان»:

سند تحول قضایی نقطه برجسته کارنامه رئیسی بود

پذیرد. همچنین گسترش عدل و آزادی های مشروع یکی دیگر از ماموریت هایی است که به نظر بنده در آینده خیلی باید به آن پرداخته شود. حاکمیت قانون و نظارت بر حسن اجرای قوانین هم همین طور است. از طرفی پایه گذاری رابطه ای هوشمندانه با ضابطان دادگستری در جهت کشف جرم و مجازات مجرمان، ایجاد ثبات، آرامش و امنیت بیشتر برای شهروندان، تشکیل دادگاه های حقوق بشر و دادگاه های حقوق شهروندی، نیز از ابعاد مهم حرکت تحولی قوه قضائیه است. از رئیس آینده قوه توقع می رود با توجه به ریل گذاری هایی که آیت الله رئیسی انجام دادند، بانوسازی و کادرسازی در منابع انسانی و استفاده از ظرفیت نخبگان حوزه و دانشگاه و همچنین نیروهای مومن و انقلابی آگاه به امور قضایی، به چابک سازی تشکیلات قضایی مبادرت ورزد و ماموریت های ۷ گانه سند تحول قضایی را زنده تر می کند.

شمارد جایی بیان کردید که سند تحول قضایی نیاز به بهبود و ارتقادارد. از نظر شما چه مواردی باید به این سند اضافه شود؟

یکی از موارد قابل بهبود بحث نظارت بر حسن اجرای قوانین است، به گونه ای که نظارت قضایی در مقایسه با نظارت سیاسی و پارلمانی و نظارت اداری و اجرایی فصل الختام بوده و مظهر و تجلی حاکمیت قانون باشد. مواردی دیگر نیز در این رابطه مطرح است، مانند بحث زندان زدایی و جرم زدایی، تقویت بعد حل اختلاف و کاستی های اطاله دادرسی، اصلاح مجرمان، مردمی کردن بیشتر قوه قضائیه، فعال کردن نهادهای عمومی غیردولتی و... این مثال ها مواردی هستند بر پایه دستورالعمل های آیت الله رئیسی که در مدت کوتاه دوسال واندی ریاست ایشان صدرصد اجرایی نشده است که می تواند در آینده باعث بهبود و ارتقای سند تحول قضایی شود.

با وجود اقدامات مثبت صورت گرفته در قوه قضائیه هنوز هم احساس می شود در معاونت بین الملل این قوه ضعف های جدی وجود دارد. بنظر شما برای رفع ضعف های این معاونت چه کارهایی باید در آینده صورت گیرد؟

الان ظرفیت خوبی در جهت تشکیل اتحادیه قضایی جبهه مقاومت اسلامی وجود دارد، همچنین باید اتحادیه قوای قضایی کشورهای اسلامی برپایه منشور حقوق بشر اسلامی احیا شود. با راه اندازی چنین ساختارهایی است که ما می توانیم خون شهید حاج قاسم سلیمانی و سایر پیشتاازان جبهه مقاومت را که قربانی تروریسم آمریکا و صهیونیسم شدند، در یک نظام حقوقی بین المللی و بر پایه منشور حقوق بشر اسلامی زنده کنیم.

بوده که باید تا تیرماه سال آینده انجام پذیرد. بخش جالب در این زمینه، راهبرد دوم سند قوه قضائیه است؛ در این راهبرد بر «حمایت از نقدهای سازنده و منصفانه» تاکید شده و در بخش راهکار بر «مساعدت و حمایت متناسب از منتقدان دارای نقد در چارچوب قانون از طریق تامین امنیت مادی و معنوی ایشان با اصلاح قوانین و مقررات مرتبط، تسهیل دسترسی خبرنگاران و فعالان رسانه ای به اطلاعات حوزه تخصصی مربوطه با حفظ محرمانگی اطلاعات اشخاص دخیل در پرونده و تقدیر از نقدهای برتر در باره قوه قضائیه مبتنی بر نظرسنجی مستقیم از صاحب نظران، فعالان اجتماعی و رسانه ای، مراکز علمی و نهادهای مردمی» تاکید شده است. در حالی که دستگاه قضا وظیفه رسیدگی به تخلفات افراد و محاکمه آنها را برعهده دارد اما در این سند راهبردی، به وضعیت محکومان پس از اتمام دوره حبس نیز پرداخته شده و با اشاره به دشواری بازگشت محکومان به جامعه، راهبردها و راهکارهایی را برای ارتقای نظام حمایت و مراقبت پس از خروج محکومان از زندان ارائه کرده است. این بخش کوچکی از سند ۶۹ صفحه ای تحول قضایی است که در دوره سیدابراهیم رئیسی تدوین شده است و اکنون رهبر انقلاب خواهان ادامه پیگیری آن شده اند. اما موضوع دوم، برخورد با فساد در دستگاه قضایی است. شاهمهره برخورد با فساد درون دستگاه قضا در دوره سیدابراهیم رئیسی، مربوط به پرونده اکبر اتباعی طبری معروف به اکبر طبری، مدیرکل سابق امور مالی و معاون اجرایی سابق قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران بود. او نخستین فردی بود که در دوره رئیسی از دستگاه قضایی برکنار و بلافاصله بازداشت شد. پس از بررسی پرونده طبری در دادگاه، او به اتهام «سردستگی» شبکه رشوه گیری و «اخذ رشوه های متعدد» به ۳۱ سال حبس تعزیری محکوم شد. طبری به اتهام پولشویی به ۱۲ و نیم سال حبس تعزیری محکوم شد. او همچنین به «انفصال دائم از خدمات دولتی»، «ضبط اموال ناشی از گرفتن رشوه» و پرداخت جزای نقدی ۱۲۰ میلیارد تومانی محکوم شد. جدا از طبری، در دوره ریاست رئیسی بر قوه قضائیه، واحدهای حفاظت اطلاعات قوه قضائیه، ۲۳۷ نفر کارچاق کن و دلال را شناسایی و ۱۶۱ وکیل و کارشناس دادگستری، بیش از ۲۰۰ نفر از پرسنل متخلف بخش های مختلف قوه قضائیه و تعدادی از سردفتران اسناد رسمی را دستگیر کردند.

علیزاده طباطبایی در گفت و گو با «فرهیختگان»:

تحول قضایی بدون تغییر و تحول مدیران و مسئولان نشدنی است

رهبری برای تحول و جهش تولید بود، روی زمین ماند و زمینه اجرای آن فراهم نشد. برای اجرای یک دستور نیاز به برنامه داریم و برای این منظور باید اهداف، منابع و راه رسیدن از وضع موجود به وضع مطلوب با صرف منابع، کاملاً مشخص باشد. ما اگر می خواهیم این تحول صورت گیرد باید بدانیم دستگاه قضایی، دستگاه مهم و ضدفساد است ولی اکثر قضات و کارکنان آن که افراد درست و سالمی هم هستند تا چهره ی منی می توانند سالم بمانند با وضعیت فعلی اقتصادی سالم ماندن سخت است؛ چرا که در طول دوسال گذشته قدرت خرید مردم از جمله قضات به یک سوم کاهش یافته است.

سند تحول قوه قضائیه دارای چه ویژگی هایی است که به تعبیر

مهدی نورایی، معاون حقوقی سازمان پزشکی قانونی کشور در گفت و گو با «فرهیختگان»:

تحول در بخش های مدیریتی مهم ترین عامل جهش قوه قضائیه است

که دنبال کند. در همین راستا در مباحث سیاسی و نگارشی که فعالان سیاسی و اجتماعی پیش تر داشته و الان هم دارند بعضا برون سپاری برخی دستگاه هایی که ماهیت قضایی ندارند و بیشتر اجرایی هستند مورد توجه قرار می گرفت. مانند مساله واکذاری امور زندان ها، سازمان پزشکی قانونی، سازمان ثبت و برخی دستگاه های دیگر همچون روزنامه رسمی کشور که به عنوان یک شرکت فعالیت می کند و موارد غیرقضایی در نظر گرفته می شد یا در رابطه با مساله دادستانی ها که در برخی نظام های حقوقی همچون فرانسه، اساسا زیر نظر قوه مجریه است. به نظر من نباید این موضوع را یادیدگاه های سیاسی تحلیل کرد برون سپاری را این گونه تفسیر کنیم که قوه قضائیه این دستگاه ها را از خود منتزع کرده و به قوه مجریه واگذار کند. دلیل مهم این است که اساسا ارتباط بسیار تنگاتنگی بین نحوه مدیریت و اعمال نظر بر این دستگاه ها از قبیل پزشکی قانونی، سازمان ثبت، سازمان زندان ها، دادستانی، روزنامه رسمی و موارد دیگر با فرآیند دادرسی صحیح وجود دارد و هرگونه اعمال سلیقه غیرقانونی در رابطه با اداره این دستگاه ها که بتواند منجر به خل و تصرف در پرونده های افراد شود و تغییر نظریات کارشناسی داده شود و مسائلی از این دست باشد، می تواند اساسا نظام قضایی کشور را دچار چالش کند و به جلوگیری از بسط عدالت بینجامد. بنابراین تفسیر صحیح تر را از مساله برون سپاری امور غیرقضایی در سند تحول قضایی می توان چند مساله دانست. یکی ناظر به مواردی که می شود به صورت داوری مورد رسیدگی قرار گیرد، یعنی پیش از اینکه به مرحله قضایی و رسیدگی در قالب قضایی برسد ما این پیش بینی و الزام را در قوانین داشته باشیم که ابتدا به امر داوری ارجاع شود. در این رابطه شورا های حل اختلاف تا حدودی موثر است و می تواند برخی از بار قوه قضائیه را در رابطه با رسیدگی های قضایی کاهش دهد و به حل و فصل دعاوی پیش از رسیدگی قضایی بینجامد. علاوه بر شورا های حل اختلاف، راجع به داوری و تقویت نهادهای میانجی گر می توانان کمک کننده باشد. نکته دیگری که در این رابطه می توان اشاره کرد مساله بازخوانی و بازتعریف پرونده های ورودی به قوه قضائیه است. به عنوان مثال اگر توجه کنیم که در برخی کشورها اساسا مساله دعاوی مربوط به قصور پزشکی یا مساله مربوط به دعاوی ناظر به دریافت حق بیمه ها یا مربوط به سوانح رانندگی و از کار افتادگی ها به مرحله رسیدگی قضایی وارد نمی شوند. در این موارد معمولاً از طریق تشکیل کمیته ها یا کمیسیون های تخصصی با حضور پزشک، وکیل و دارند و افراد آشنایه مسائل حقوقی از طرف بیمه شکایت بررسی و حل و فصل می شود و در نهایت نظر تخصصی صادر می شود و دستگاه مسئول مانند بیمه یا سازمان تامین اجتماعی در ایران ملزم به پرداخت خسارت می شود. ظرفیت تشکیل چنین کمیسیون هایی در کشور ما وجود دارد، هم بیمه و هم پزشکی قانونی و هم سایر دستگاه های متولی علاقه مند به تشکیل چنین کمیسیون هایی هستند که اگر این اتفاق رخ دهد حدود یک چهارم پرونده های ورودی به دستگاه قضا کاهش پیدا می کند. به علاوه آن مشکل و معضلی که قوه قضائیه همواره درخصوص تامین بودجه مورد نیاز خود با دولت ها داشته است نیز با کاهش هزینه های حاصل از عدم رسیدگی به پرونده های چنین حل می شود و قوه قضائیه می تواند مدیریت بهتری نسبت به اعتبارات خود داشته باشد. ضمن اینکه قضات هم به جهت کاهش پرونده ها می توانند در رسیدگی ها کیفیت را بیشتر مورد توجه قرار دهند و وقت بیشتری برای داوری بگذارند.